

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**КРИВОРІЗЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**Формування
творчої особистості
в умовах компетентнісної освіти**

Збірник наукових праць

Випуск 6

**Кривий Ріг
2013**

В загальноосвітніх навчальних закладах екологічна освіта реалізується через:

- екологічні гуртки, об'єднання, шкільні товариства охорони природи, екологічні агітбригади, екологічні табори;
- науково-дослідну та пошукову роботу;
- виховну роботу екологічного спрямування в умовах групи продовженого дня;
- проведення масових форм природоохоронної роботи, в тому числі і практичного спрямування щодо озеленення, благоустрою шкільної території;
- проведення екологічних квестів;
- екологічний туризм – один з методів пізнання природи, що передбачає раціональне використання та відтворення природних ресурсів, збереження навколишнього середовища.

Згідно з сучасними вимогами, в школі уже з першого класу важливо всебічно, поступово, а головне кваліфіковано спрямовувати світогляд учнів на цілісність і тісний взаємозв'язок рослинного і тваринного світу між собою та компонентами і явищами неживої природи – водою, світлом, температурою, зміною пори року тощо. Екологічна освіта є передумовою та базою для виникнення освіти для сталого розвитку. Вона повинна забезпечити перехід від пасивного засвоєння знань до активного їх пошуку, практичного осмислення, можливість учнями висловлювати та відстоювати власну точку зору, а також навчити працювати у команді.

Література

1. Буркинський Б.В., Степанов В.М., Харічков С.К. Еколого-економічні орієнтири стратегії сталого розвитку України / Б.В.Буркинський, В.М.Степанов, С.К.Харічков. – К.: БМТ. – 2001. – С.165-175.
2. Концепція екологічної освіти України // Екологія і ресурси. – 2002. – №4. –С.5-25.
3. Національна парадигма сталогорозвиткуУкраїни/ за заг. ред. Академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б.Є.Патона. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72.
4. Пащенко О.В. Освіта в інтересах збалансованого сталого розвитку: молодіжний рух та роль неформальної освіти / О.В.Пащенко // Екологічний вісник. – 2004. – С. 24-26.

ПОШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

І. Г. Любар

Сучасна школа має бути орієнтована на формування не тільки соціальної, а й духовно-творчої активності дітей. У сучасному світі гостро постає проблема творчого розвитку особистості. Посилюється увага до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявити їх. У молодших школярів потрібно розвивати творчі здібності, інтереси, нахили. Початкова школа є одним із найважливіших етапів у розвитку

творчої особистості. Ще Я.А. Коменський говорив: «Діти допитливі, з гострим розумом, при правильному вихованні стають великими людьми». З першого дня перебування учнів у школі їх слід залучати до самостійної творчої діяльності. Це: їх фантазія, думка, мислення, почуття, умовиводи.

При переході на нові програми перед сучасною школою стали і нові завдання. Це стосується і програми з природознавства. Предмет «Природознавство» вивчається з 1 по 4 клас по дві години на тиждень у кожному класі. Програма передбачає фронтальні, індивідуальні та масові форми роботи учнів, які позитивно впливають на емоційну сферу дитини, сприяють розвитку уяви, фантазії, мислення, уваги. Також програмою передбачається значна дослідницька діяльність учнів і здатність їх спостерігати за об'єктами та явищами живої і неживої природи, власні дослідження, творчі завдання, подорожі, дидактичні ігри, проведення свят тощо.

Програма кожного класу має розділи, де обов'язково є практична робота, дослідницький практикум, екскурсії, спостереження, пояснення, визначення, уміння робити висновки, знаходити і систематизувати інформацію. Це розвиває в учня творчу особистість. До кожної теми є державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Розвиток здібностей дитини треба розпочинати у сім'ї, а батьки мають бути підготовлені до цього. В.О. Сухомлинський створив у Павлишській школі батьківську школу, до навчання в якій залучалися батьки, діти яких мали вступати до 1 класу.

У сучасній програмі в кожній темі є завдання дослідницького практикуму:

- Як зменшити втрату тепла у будинку (запитай у батьків);
- Спостереження за зоряним небом (місяцем), визначення напрямку на північ за допомогою полярної зорі (запитай у батьків).

Наприклад. 1 клас.

Тема II. Світ неживої природи (7 годин).

Відповідно до Державних вимог учень/учениця повинні показати знання з неживої природи. Тобто, що відноситься до неживої природи: повітря, сонце, вода, ґрунт, гірські породи.

Коллективна творча робота (добирання або складання віршів, загадок).

Загадки

Що у світі найсвітліше,

Наймиліше, найтепліше.

Що по небу вдень гуляє,

Ніч проходить – спочиває?

В спеку песику і кишці

Гриць приніс води з криниці

Та прибігли: ну й біда!

З миски зникла вся вода!

Хто це воду вилив? Хто це?

Здогадались, дітки?

Тільки дощик проишумів
Над дужком, над лісом –
Хтось у небі рушничок
Виштий повісив.

Дивувались довго ми –
Збудувати міст громи.

Та по ньому я і ти
Не зуміси перейти (Веселка).

Діти отримують завдання: описати сонечко, яке воно? Зробити малюнки сонечка, вирізати його з листа паперу, вирізати веселку де показати її кольори та їх порядок розміщення.

Наприклад.

Тема III. Світ живої природи (17 годин).

Учень/учениця по кожній темі розвивають свої творчі здібності, творчу мотивацію, творче вміння, що збагачує вивчений матеріал на уроках.

1. Називає частини рослини: корінь, стебло, листок, квітка, плод (насіння).

Ознаки комах, птахів, звірів: ростуть, рухаються, харчуються, розмножуються.

2. Знає правила поведінки у природі.

3. Порівнює: рослини:

а) дерево – одне товсте дерев'янисте стебло (стовбур);

б) трав'яниста рослина – тонке м'яке соковите стебло;

тварини:

а) комахи – бджола, комар, джміль, муха, жужелиця;

б) риби

в) птахи –

г) звірі – собака, вовк, кіт.

Групує: рослини:

дерева – дуб, каштан, липа, сосна, тополя, яблуня, вишня;

кущі – ліщина, шипшина, бузок, терен;

трави – кульбаба, пирій, конвалія, підсніжник, деревій, сон-трава;

однорічні – помідори, квасоля, нагідки, кавун, картопля, гарбуз;

дворічні – морква, буряк, редька, редиска;

багаторічні – пирій, дуб, шипшина, ліщина, сосна.

Класифікує: тварини дикі: жаба, їжак, білка, вовк, засць;

свійські: собака, кінь, півень, кролик;

птахи: ластівка, синиця, грак, шпак, сокола, снігур, ворона, журавель.

За новою програмою значне місце відводиться спостереженням. Адже це самостійне вивчення природи, її явищ, періодичних змін. За програмою рекомендовано проводити екскурсії чи самостійні завдання.

1 клас.

Тема: Світ, в якому ти живеш.

Завдання: спостерігати за об'єктами живої і неживої природи (самостійно чи в групі).

Тема: Світ живої природи

Завдання: спостерігати за життям тварин у природі та в куточку живої природи (самостійно чи в групі).

Тема: Природа навесні

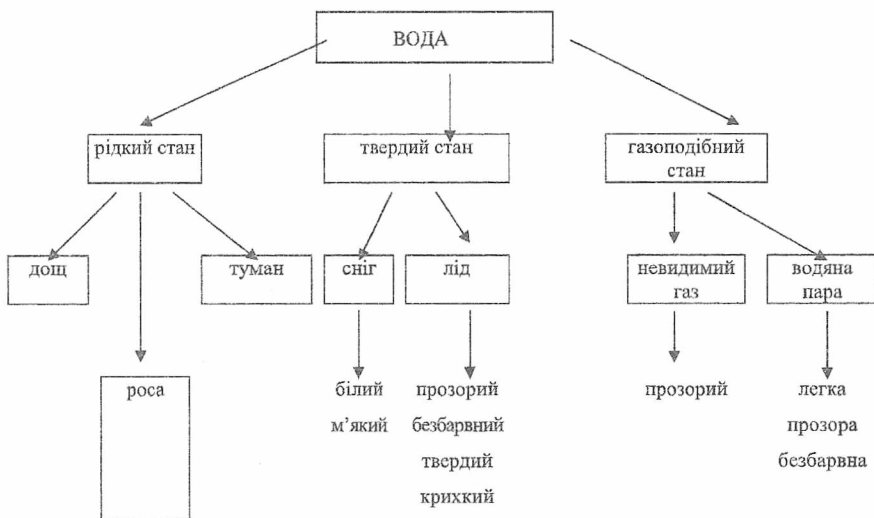
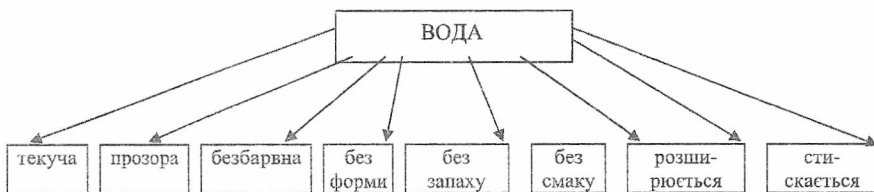
Завдання: дослідити, що демонструють властивості повітря (на уроці).

Завдання: природа навесні, зміни в живій і неживій природі (екскурсія в ліс).

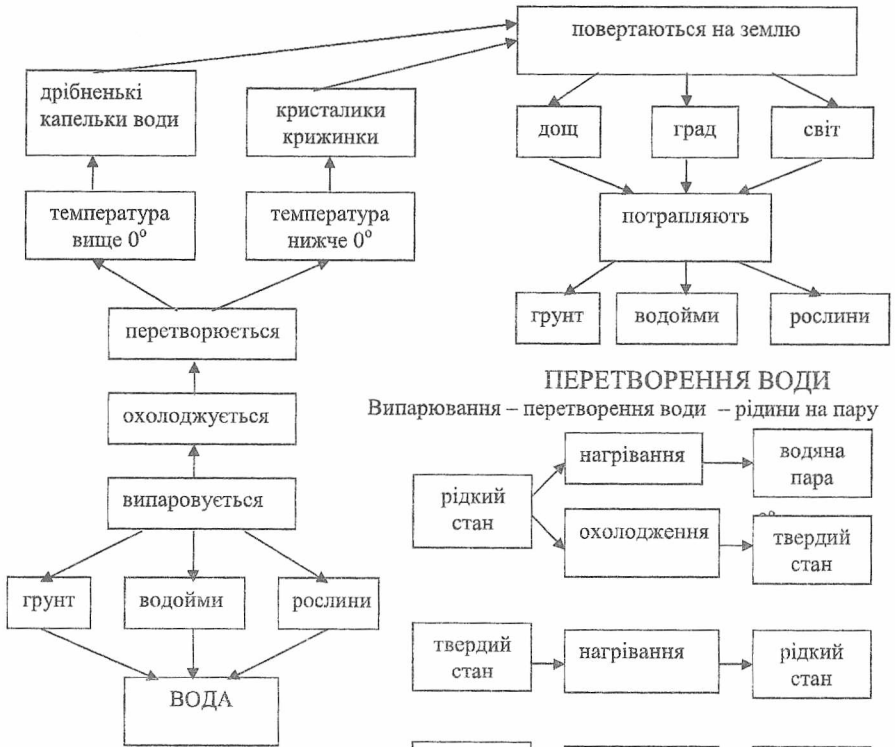
При проведенні спостережень від учня вимагаються значні вольові зусилля для зосередження уваги на заданому об'єкті. Одним із сильних мотивів для молодших школярів є пізнавальний інтерес і творча діяльність з поставленого питання.

У 3 класі при вивченні теми «Вода» учень може проявити особисту творчість при визначенні властивостей води та її стану складанням схеми:

ВОДА. ВЛАСТИВОСТІ ВОДИ

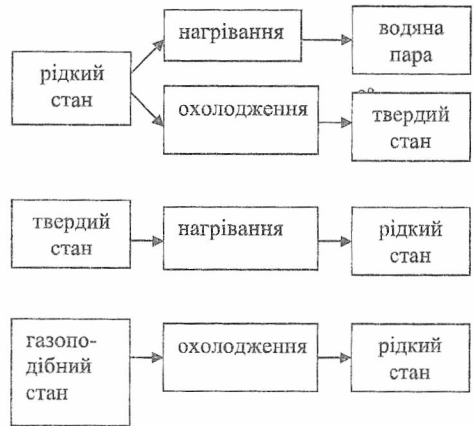

КРУГООБІГ ВОДИ В ПРИРОДІ

ПЕРЕТВОРЕННЯ ВОДИ

Випарювання – перетворення води – рідини на пару

Діти молодшого шкільного віку здібні до творчості. Саме в цей період активно розвиваються уява, дар фантазувати, творчо мислити; формується вміння спостерігати, порівнювати, критично оцінювати діяльність. Завдання вчителя початкових класів все це уміло розвивати.

Література

1. Макаренко А.С. Книга для батьків /А.С. Макаренко. – К.: Рід. школа, 1978.
2. Хрестоматія з історії педагогіки: У 2 ч. /Упоряд. М.Ю. Рисіна, А.А. Сбруєва. –Суми: СумДПШ ім. А.С. Макаренка, 2003. –Ч.1. –299с.
3. Вихруш В.О. Природознавство в цифрах і фактах. Довідник вчителів та учнів початкових класів /Вихруш В.О. –Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2000. –96с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти.
5. Творчі завдання для учнів початкових класів. –Х.: ВТ Основа, 2004.